

Gobernuaren aldetik, zerga izugarriak, gobernu izugarri «eraginkorrak» mantentzeko.

Langile eta sindikatuen aldetik, enpresari-bidea hartzen duenari ezarri nahi zaion zama itzela da: hartuko dituen langileen erantzule izan behar du beti-betirako, ogibidea hil arte eskainiz. Hori da lanpostu fijoak exigitzean eskatzen zaiona enpresariari.

Eta denok, gizatasunik gabeko txartela eseki diegu lepoan.

Gaurko mundu zabaleko giroan eta sisteman, azoka librearen garaian, enpresari berririk gabe gure ekonomia atzera eta atzera joango da. Enpresa berririk gabe ez dago ekonomia indartzerik eta gutxiago berritzerik. Hori garbi dago. Gaizki dihardugu, beraz, gure errentadun izan nahiaz arriskua eta berriztea eragozten. Zer pentsatu asko dago hor. Zer sistema-modu nahi dugu etorkizunerako?

IKUSKIZUNAK

BEGOÑA DEL TESO

BERLINALEKO ESKAPARATEA PASA ETA BARRURAGORANTZ

Egunkaria irakurtzeko ohitura arriskutsuari atxikia bazaude, aspaldi jasoko zenuen aurtengo zinemaldi berlindarraren porrotaren berri zehatza... Desde luego, erraza zara engainatzeko, lagun. Inork esan al dizu inoiz egunkariak luzatzen dizuten guzti-guztia ez sinesteko? Ba, kontuz ibili zinema-festak hizpide direnean.

Zinemaldi baten giroa azaltzera natorkizu. Horrela, hemen-dik aurrera batek baino gehiagok bidalitako kronikak hobeto ulertuko dituzu eta... Hala-holako diren egiei hola-halako diren gezurrak erantsiko dizkiezu lasai asko.

Lehenik eta behin, zera jakin behar duzu: egunkarietako buruei, printzipioz, Sail Nagusia baino ez zaie interesatzen. Eta, berez garrantzirik handiena duen hori, zinemalditako erronkarik galbidetsuena bada ere, konpromezu handiz eta

askatasun txikiz egina da. Jakina, berau dela zinemaldiaren eskaparate luxuzkoa, baina erosle onak jakin badaki kasu askotxotan eskaparateaz ahaztea eta denda barruan sartzea bidezkoa baino derrigorrezkoa dela.

Bigarrenik, kritikariak, salbuespenak salbuespen, tipo eroso eta berekoiak dira. Gure alde esan dezakedan gauza bakarra hauxe da: nekatu/nazkatu egiten gara zinemaldietan. Zinea barra-barra ikusi behar, kronika idatzi, faxez bidaltzeko hamaika ahalegin alferrikakoak egin, eta gero... mila kilometro dagoen erredakzio bateko lagun baten eskuetara ondo eta sanu iritsi den jakin nahi eta beldur hori... Beraz, Sail Nagusiarekin daukagun eginbeharra hobeto edo okerrago bete eta gero, zeharo ahuldurik geratzen gara, zisko eginda, eta ez dugu ikusteke eta seguraski, tamalez ikusi beharrekoak diren egun honetako beste 87 filmeren artean borrokatzeko gogorik edo... indarrik.

Hirugarrenik. Talde baten partaide izatea ohoretzat dugu. Gutxi doaz —goaz?— «por libre», gure kabuz. Dakizunez, talde guztiek buruzagia daukate. Ba «buru argi» horri zinemaldia «kaputt» dagoela okurritzen bazaio beste guztiak berri zabaltzeaz arduratuko dira.

Polita egoera, fina portaera, ezta? Arriskutsu samarra zinemaldi bateko benetako eskaintza prezio onean aurkitu nahi baduzu...

Ez dut esan nahi kritikari zuzenik ez dagoenik. Ezta nozitu behar izan nuen Berlingo zinemaldi hura zoragarria izan zenik ere.

Ez horixe. Izan ere, Sail Nagusia aspergarria izan zen arras. Hotza. Zirrarak gabekoa. Bihotz-zimikorik ez. Ez zenuen fotograma bat maitatzeko edota planu bat gorrotatzeko aukerarik ere.

Baina batzuetan, lagun, zinemaldietara ez zoaz zinemarik onena ikustera, ikerketa eta peskisetan ibiltzera baizik. Zeuk izan behar duzu sudurluze eta bazter-nahaslea. Egunkari eta aldizkarietan hain gutxi aipatu izan den «Forum» izeneko arloan, adibidez, zinea hustu arte miatzen duten egile askoren azken sorkariak zeuden. Esaterako, irudiaren gezur liluragarria aza-lean utzi nahi duen Atom Egoyam kanadiarraren «Calendar»,

edota dokumental etnografikoen erresuman errege den Jean Rouchen «Madame L'eau».

Forum horretan zeuden Txina, Finlandia, Estatu Batuetako irudi berriak. Bazegoen zer arakatu elurak estalitako eta Berlingo haizeak astindutako hainbat eta hainbat aretotan.

Bazeuden, adibidez, ahantzezinak suertatu ziren irudizko dokumentuak. Pikaroak zenbaitzuk: «Rock Hudson's Home movies», esate baterako. Bertan, umore garbi eta maltzurraz, begirune osoz, Rocken filme asko jorratzen ziren. Jolas bihurri eta,aldi berean, serio horren bitartez, garai urrun horietako mentura eta amodiozko fotogrametan jada, zegoeneko, garbitasun alaiatz mister Hudsonen homosexualitatea agerian zegoela ikusi genuen ahoa hortzak bete. Beste lan franko, sakon eta zeharo intelektualak ziren. «Manufacturing Consent» izenekoan 165 minututan zehar Noam Chomsky hizkuntzalari, filosofo eta politikan erreboltariaren pentsamendua goitik behera aztertzen zen, irudiaren kemena eta mila alde ederki aprobetxatuz.

Aurke lerroetan aipaturiko puntutxoak berriro dakarkizut gogora. Zinemaldietara ezin daiteke zinema on eta ikuskizun handikoaren bila bakarrik joan. Munduko zinema-erakusketa handienetara zineman, bizitzan eta errealtatearen egungo egoeran murgiltzera joan behar duzu. Batzuetan, sasoi onean aurkituko dituzu hirurak. Bestetan, ordea, kaskar eta ahuleziak jota.

Eta horretarako, zinema non, mundua zeren beldur, bizitza zertan den jakin-mina asetzeko, Berlin baino hoberik ez dago. Berlinalek beste inongo zinemaldik baino gogorrago isladatzen du munduaren atezua. Berlin hiria denetan biziena da. Gertatzen zaiona harriek ere esaten dizute eta egoera horren errainuek zinemaldia argitzen dute edo... itzalen artean uzten.

Arazakeria; neo naziei dieten espantua; oraindiño bitan banandurik darraien hiriaren eskizofrenia, sarri itxaropentsua, zenbaitetan ezkorra... Guzti hori kale eta plazetan nabaria zen. Guzti hori «Terror 2.000» filme espantagarrian zegoen harrapatuta. Zinemaldiak, kontatzen zuenaren indarkeriak eta kontatzeko era baldarrak beldurtua, iraindua, ez zion lekurik utzi pantaila ofizialetan, baina emanaldi bereziak izan ziren,

debekuaren erakargarritasuna duten horietakoak, proiektzio «piratak»...

Alemania bere iragan mingarria berreskuratzen hasia da. Hortxe, froga gisa, «Stalingrado» filmea. Areto komertzialetan, jendeak, Errusiako lautadetan gertatu zen sarraski haren berri jasotzean, negar egiten zuen.

Guzti hori zain eta eskura zegoen Berlinalearen inguruan baina guzti hori ez zaio interesatzen hainbat egunkariri. Bai, ordea, zinemazale, zinema-jale garenoi. Bizitza zinema, zinema bizitza eta Berlin ispilu.

«ACCION MUTANTE», MUTA MUTATIS DUDA-MUDATAN

Azkenean, Alex de la Iglesiasen «Acción mutante» entzute-tsu eta ditxosoa estreinatu zen gure artean. Badakizue, zinemaren teknologiarik garaiena darabilen hori. Almodovartar anaiek ekoiztua, lan garestia. *Variety* astekarian —ikuskizunen liburu santuan— luxu osoz iragartzen zen filme bihurri eta zientzia fikziozko hori. Euskal Herrian jaioa. Euskal Herrian errotua eta errodatua... «Beautiful people» delakoa Bilbon ba omen dabil jaun eta jabe. Elbarritu-talde armatu batek gogor, sutsu, estrategia barik, tontamentean egingo du kontra... «Acción mutante». Alde onik? Duen freskotasan akuilaria. Kontran zer edo zer? Kontu gehiegi, akaso. Hasteko, laburmetraia izateko pentsatua zela. Eta laburmetraia batek 90 minutu edo gehixeago dirauenean... luzeegia da benetan, nahiz eta efektu berezietan artisaurik onenak eduki.

Alexek eta bere koadrilak ez dakite hutsuneak betetzen eta gidoitxoa herren dabil, jira eta biraka, aurrerantz egin gabe.

Bestalde, zinema gehiegi ikusi omen du Alexek. Alajaina! Hori txarra al da? Segun. Zure lehenengo luzemetraiaren planu guztietan «Alien 3», «La matanza de Texas», «Mad Max», «La guerra de las galaxias»¹ keinu konplize bat egiten badiezu, ba... bai, txarra da, edo, behintzat, *pasote* aspergarri eta izorratea.

Errepara iezaiegun orain halako harrokeriaz aipatu izan diren efektu berezi horiei. Zer? Primerakoak, ezta? Ba, bai eta ez. Nire ustez, pilatze hutsa besterik ez da. Bai, egon badaude, baina inork ez daki probetxu ateratzen.

Denok espero genuen «Acción mutante»k astindu ederra emango ziola hemengo jendeak eginiko zineari. Egia da ondo doala takilan. Egia, baita ere, hasieran duen erritmo bizia inon ez dugula aurkitu, baina, txo, Alex, laburmetraia luze, garesti, biribilkatua atera zaizu.

Halere, gure zineak badu esperantzarik. Juanma Bajo Ulloaren «La madre muerta» eta Julio Medemen «La ardilla roja» Cannesera joateko lehia bizia daude lerro hauek idazten ari naizen martxoaren azken egunetan.

ANTZERKIA, POLTSIKOKOA ALA ERRALDOIA?

Martxoak 27. Antzerkiaren eguna. Han eta hemen proposamen txikitxoak. Poltsikoan, patrikan eraman daitezkeen lanak. Poltsikotik atera daitezkeen fantasiak.

Louvier's eta «Rizando las ondas» ikuskizun zaratatsua, kultur etxeek daukaten espazio nimiora izugarri ongi egokitzen den ideia zurrunbilotsuegia da. Olatz Beobide eta Begoña Baena, Donostiako Altxerri arte-galerian, eroetxe eta kartzeletara eraman nahi duten Silvy Plath poetaren oroipen gaziaz zamaturik. Eibarko hezkuntz konplexuan hamaika lan handi eta txiki egoera kaskarrean dagoen areto batean. Bertan, Karra-ka-ren «Hoy última función»ek merezia zuen harrera beroa lortu zuen. Baina ba al zen premonizio goibelik izenburu horretan? Horretaz pentsatzeari ekin baino bi segundu lehenago, Arteszena deituriko «kiliki»a hurbiltzen zaigu. Foru Aldundiak babes-turiko egitasmoa da. Gipuzkoako Antzerki Publikoaren enbrioia. Mila esfortzutan ibiliak, trebatuak diren «Orain» taldeko Mari-bel Belastegi eta «Tanttaka»ko Fernando Bernues daude berri honetan katramilaturik.

Ezin hobeak ditu asmoak: ekoizpen duinak sortu, ikusle-goarengana hurbildu eta teatreruei lan serioa eskaini. Baina non da ikusle hori? Nondik agertuko dira antzesle horiek? Zer gertatuko da biharko ogia kili-kolo edukita ere kostata, izerditan halaber kontentu dabilzan horiekin?

Sosik gabe geratuko da Diputazioa, lehengai barik taldeak? Non demontre antzestuko dira «La cacatua verde» bezalako lan printzel horiek Gipuzkoan sei areto on besterik ez badago?

Norantz mugituko dira antzeslan fin horiek? Norekin? Noren-gana?...

Antzerkia ezin bizi kezkarik, sesiorik gabe. Alde, kontra, bai, akaso, sikiera, agian, zergatik?; handia, txikia, non salbazioa?...

Zaila erantzuna baina ezin daiteke inor esfortzuaeren beste aldean geratu. Arteszena handiegia, luxuzkoegia, tripontziegia den ala ez den dakigun bitartean, gero ere, teatreru berdaderoak bila jarraitu beharko du. Bila dabilenak dagoena berreskuratu behar du. Urteak daramatzate Eibarko Jardunaldiek areto sinpatiko eta hautsak janda den hartan. Seguruena, Arteszenaren distirak min egingo die bere begi nekatuei.

Ohartxo bat: hemendik aurrera teatreruak ez dira unibertsitateko neska-mutilak soilik izango. Orain, Masterdunak izango ditugu. Antzertik eta EHUK sinaturiko akordioa renarabera, Teatroa, bigarren zikloan ikastaro trinko, bete, mami-tsuetan ikasiko da... Ama maitia! Non ote herriz herri zebiltzan komeriante zoragarri haiek? «Karraka», «Trapu Zaharra», eutsi gogor, bestela kontratuak sinatzerakoan notak eta diploma eskatuko dizkizute programatzaileek eta!

ETB BETI ISTILU FRANKOTAN

RH, RH, RH, RH, RH negatiboa. RH positiboa. Eta badatoz Madrilgo komikoak eta ji ji ja ja eta jo jo jo. Eta badatoz gure garbitasunaren zaintzaileak eta kris kras, kris kras, artaziez kataplan. Eta gero gerokoak. Kendu eta gero... azalpen lelo. Zentsura? Ez jauna! Zentsura ezetz? Ezetz, ba! Askoz okerrago. Plim, plam, plum. Beraiek, nahi gaituzten bezain tuntunak garelakoan zeuden eta «polemika ez sortzearren...» artaziak erabili zituzten. Ai, ai, ai! Iñaki, Josemari eta Luis Alberto, tontotua daukazue odola ala?